

Nr 24.

Ankom till riksdagens kansli den 5 april 1924 kl. 11 f. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om ändring av 22 § i lagen den 12 augusti 1910 om aktiebolag.

Uti en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 195, vilken behandlats av första lagutskottet, har herr *Lithander* hemställt, att riksdagen måtte för sin del besluta sådan ändring av 22 § i lagen den 12 augusti 1910 om aktiebolag, att det ansvar, som jämlikt detta lagrum åvilar styrelseledamot, aktieägare eller andra, som handlat å icke registrerat aktiebolags vägnar, upphör, så snart bolaget registrerats och godkänt den å dess vägnar ingångna rättshandlingen.

Beträffande de skäl, motionären anført till stöd för sin ifrågavarande hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

Enligt 22 § aktiebolagslagen kan ett aktiebolag icke förrän det registrerats förvärva rättigheter eller iklåda sig skyldigheter, ej heller inför domstol eller annan myndighet söka, kära eller svara. Handla styrelseledamöter, aktieägare eller andra å bolagets vägnar, innan det blivit registrerat, skola de, som deltagit i åtgärden eller beslut därom, svara för uppkommande förbindelser såsom för annan sin gäld, en för alla och alla för en. Enahanda regler hava i olika lagar meddelats beträffande ekonomiska föreningar, bankbolag, understödsföreningar och åtskilliga andra associationer.

Utskottet.

Av allmänna rättsgrundsatser följer, att den, som ådragit sig en förpliktelse, icke utan den berättigades samtycke kan vinna befrielse från sin skuld därigenom att en annan person åtar sig densamma. Nu ålägger 22 §

aktiebolagslagen den, som före ett aktiebolags registrering handlar å dess vägnar, personlig ansvarighet för avtalets fullgörande utan att stadga undantag för det fall, att bolaget efter vunnen registrering godkänner avtalet. Man måste följaktligen utgå från att den personliga ansvarigheten består även i sistnämnda fall, intill dess medkontrahenten tilläventyrs fritar bolagsrepresentanten från hans ansvarighet.

Att lagen ålägger en bolagsrepresentant personlig ansvarighet gent emot medkontrahenten för ett avtal, oaktat detsamma är för bolaget bindande, är icke något för detta fall säreget. Detsamma gäller enligt 67 § aktiebolagslagen. I detta lagrum stadgas nämligen att, om handling ej underskrivits med bolagets firma och av handlingens innehåll ej framgår, att den utfärdats å bolagets vägnar, så skola de, som undertecknat handlingen, vara personligt och solidariskt ansvariga för vad genom densamma må hava slutits, *evad handlingen prövas vara för bolaget bindande eller ej*. En motsvarande bestämmelse har i 111 § aktiebolagslagen meddelats för det fall, att under likvidation en handling utfärdats utan att vare sig av firma-teckning eller av handlingens innehåll framgår, att handlingen utfärdats å bolagets vägnar och att bolaget är i likvidation.

Den i 22 § aktiebolagslagen uppställda ansvarighetsregeln är icke tvingande. Intet hindrar, att parterna redan vid avtalsslutet överenskomma, att den, som handlar å bolagets vägnar, skall vara personligen bunden allenast intill dess bolaget registrerats och godkänt avtalet. Huruvida avtalet skall anses uppställa en sådan begränsning i bolagsrepresentantens ansvarighet blir en tolkningsfråga. Har medkontrahenten utgått från att bolaget redan vore registrerat, och har han sålunda saknat anledning att taga ståndpunkt till frågan om den ansvarighet, som enligt 22 § aktiebolagslagen kan komma att åvila bolagsrepresentanten, kan påtagligen någon sådan begränsning icke utläsas ur avtalet. Å andra sidan lærer ej enbart den omständigheten, att medkontrahenten handlat i avsikt att komma i förbindelse med ett bolag, vilket, enligt vad han visste, ännu icke registrerats, föranleda därtill, att han skall anses hava medgivit, att den ansvarighet, som enligt förberörda lagrum åvilar bolagsrepresentanten, skulle bliva på nyss nämnda sätt tidsbegränsad. Den ovisshet, som vid avtalsslutet råder rörande frågorna, huruvida och när registrering och godkännande skall komma till stånd och hurudan bolagets ställning då kommer att vara, kan nämligen för honom innebära så starka skäl för att i full utsträckning fasthålla vid den rätt, han enligt lagen äger mot bolagsrepresentanten, att man icke utan att särskilda skäl därtill föranleda bör kunna giva avtalet sådan tolkning, att han anses hava eftergivit något av denna rätt.

Medan sålunda enligt nu gällande bestämmelser den ansvarighet man ådrager sig genom att handla å ett icke registrerat aktiebolags vägnar, där annat icke avtalats, kvarstår, även om bolaget efter vunnen registrering

godkänner rättshandlingen, skulle enligt motionärens förslag denna ansvarighet i lagen begränsas att gälla allenast intill dess bolaget registrerats och godkänt rättshandlingen.

Till stöd för detta förslag har motionären, bland annat, åberopat, att en på liknande sätt begränsad ansvarighetsregel uppställts i 25 § avtalslagen. Detta lagrum stadgar under vissa förutsättningar skyldighet för den, som utan erforderlig fullmakt uppträder såsom fullmäktig för annan, att hålla medkontrahenten skadeslös. Denna ersättningskyldighet upphör automatiskt, där den uppgivne huvudmannen godkänner avtalet. Emellertid föreligga i de fall, som avses i 22 § aktiebolagslagen, särskilda skäl, vilka låta en strängare ansvarighetsregel framstå såsom påkallad. I de fall, som behandlas i 25 § avtalslagen, avser medkontrahenten att bliva berättigad och förpliktad i förhållande till ett visst redan befintligt och till sin ekonomiska ställning bedömbart rättssubjekt, och han kan icke begära annat än att detta rättssubjekt, den uppgivne huvudmannen, inträder i avtalet. Ett aktiebolag däremot är före registreringen icke något rättssubjekt, och det är ännu ovisst, hurudan dess ekonomiska ställning vid registreringen kan komma att bliva. Så länge en bolagsbildning befinner sig på det förberedande stadiet, äga nämligen enligt sakens natur intressenterna vidsträckta möjligheter att bestämma över bolagets slutliga gestaltning. Skulle den ansvarighet, som åvilar dem för avtal, vilka de före bolagets registrering slutit för dess räkning, automatiskt avlyftas, så snart bolaget efter vunnen registrering godkänt avtalen, kunde understundom fara uppstå för att de, om avtalen visade sig förlustbringande, skulle giva bolaget ett så svagt ekonomiskt underlag, att medkontrahenten berövades möjlighet att vinna gottgörelse för sin fordran. En möjlighet skulle sålunda öppnas att spekulera på medkontrahentens bekostnad. Skälig hänsyn till denne synes därför fordra, att man, såsom nu är förhållandet, tillerkänner medkontrahenten en självständig rätt mot dem, som före registreringen uppträda såsom representanter för bolaget. Håri ligger ej heller någon obillighet mot bolagsrepresentanterna. Innan bolaget registrerats, böra större affärer för bolagets räkning endast undantagsvis få förekomma. I den mån åter avtal redan på detta stadium måste avslutas, står det, såsom förut framhållits, bolagsrepresentanterna fritt att genom förbehåll vid avtalslutet fritaga sig från skyldighet att svara för avtalens fullgörande, där bolaget efter vunnen registrering godkänner avtalen.

Då sålunda de fördelar, motionären genom sitt förslag velat vinna, i det väsentliga kunna uppnås redan med tillämpning av nu gällande bestämmelser och å andra sidan den av motionären föreslagna lagändringen synes vara ägnad att medföra allvarliga olägenheter, kan utskottet icke förorda bifall till motionen.

Utskottet får alltså hemställa,

att ifrågavarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 5 april 1924.

På första lagutskottets vägnar:

JAKOB PETTERSSON.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Hederstierna*, *Edw. Larson*, *Åkerman*, *Klefbeck**,
K. G. Westman, *Sandegård** och *Fehr*;

från andra kammaren: herrar *Pettersson* i Södertälje, *af Ekenstam**, *Strid*, *Lindley**,
Nilsson i Antnäs*, *Leo*, *Billqvist* och *Lindgren* i Dingelvik*.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.